Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра соціології управління та соціальної роботи

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Проректор з науково-педагогічної роботи

"___" _____ 2024р.

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

(ОПП «Менеджмент соціальної роботи»)

рівень вищої освіти ____перший (бакалаврський)_

спеціальність 231 Соціальна робота

освітньо-професійна програма «Менеджмент соціальної роботи»

факультет соціологічний

2024 рік

Наскрізну програму практики рекомендовано до затвердження вченою радою соціологічного факультету від

«26» червня 2024 року, протокол № 9

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Євдокимова Ірина Анатоліївна, кандидат соціологічних наук, доцент, завідувач кафедри соціології управління та соціальної роботи
Вітковська Інна Миколаївна, старший викладач ЗВО кафедри соціології управління та соціальної роботи
Садрицька Світлана Валеріївна, кандидат соціологічних наук, доцент ЗВО кафедри соціології управління та соціальної роботи
Сичова Вікторія Вікторівна, доктор наук з державного управління, професор, професор ЗВО кафедри соціології управління та соціальної роботи

Програму схвалено на засіданні кафедри соціології управління та соціальної роботи від

«07» червня 2024 року, протокол № 10

Завідувач кафедри соціології управління та соціальної роботи

Ірина ЄВДОКИМОВА

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Менеджмент соціальної роботи»

Гарант освітньо-професійної програми «Менеджмент соціальної роботи»

Ірина ЄВДОКИМОВА

Програму погоджено науково-методичною комісією соціологічного факультету від

«24» червня 2024 року, протокол № 8

Голова науково-методичної комісії соціологічного факультету

_____ Юлія СОРОКА

ВСТУП

Наскрізна програма практики складена відповідно до освітньо-професійної програми «Менеджмент соціальної роботи» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 231 Соціальна робота.

Практика є обов'язковим компонентом підготовки фахівців із вищою освітою. Практика здобувачів вищої освіти передбачає безперервність та послідовність її проведення у разі одержання необхідного обсягу практичних знань і умінь відповідно до стандартів освіти.

1. Опис практик

1.1. Мета практик

Мета навчальної практики – це ознайомлення студентів з роботою системи соціальних служб в Україні в цілому, а також у харківському регіоні, ознайомлення студентів із специфікою роботи окремих соціальних закладів, що обумовлено спрямуванням на потреби різних груп клієнтів соціальної роботи.

Метою виробничої практики є закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих здобувачами вищої освіти в процесі вивчення певного циклу теоретичних дисциплін, практичних навичок зі спеціальності 231 Соціальна робота, ознайомлення безпосередньо в установі, організації з виробничим процесом, відпрацювання умінь і навичок із майбутньої професії, а також збирання фактичного матеріалу для виконання курсових та кваліфікаційних робіт.

Метою переддипломної практики є оволодіння студентами сучасними методами, формами організації та знаряддями праці в галузі соціальної роботи, формування у них на базі одержаних знань професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час підготовки кваліфікаційної роботи, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

1.2. Види практик (денна та заочна форма навчання)

Курс	Назва практики	Кафедра, що забезпечує організацію	Тривалість практики	Семестр
3	Навчальна практика	кафедра соціології управління та соціальної роботи	3 тижні (без відриву від занять)	5
4	Виробнича практика	кафедра соціології управління та соціальної роботи	4 тижні (з відривом від занять)	7
4	Переддипломна практика	кафедра соціології управління та соціальної роботи	4 тижні (з відривом від занять)	8

1.3. Основні завдання практики.

Основні завдання навчальної практики. Студенти повинні знати основні державні нормативно-правові документи, які регулюють діяльність соціальних закладів, постанови, інструкції, розпорядження місцевих органів, які впливають на розвиток різних видів послуг у регіоні; сучасні тенденції в політиці соціального захисту населення; програми і цілі соціальної служби в країні, регіоні, місті; ресурси і послуги, які надаються суспільством; концепції і методи соціального планування; теорію і практику управління персоналом, етичні стандарти в практиці соціальної роботи; теорію і практику проведення

спостережень, зокрема за практичною соціальною роботою; соціально-психологічні методи і методики, які використовуються в діяльності соціальних служб.

Студенти-практиканти повинні також знати організацію місцевої інфраструктури і розвитку соціальних служб, специфіку роботи конкретних соціальних закладів: у системі освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення і т. д.

У процесі проходження практики студенти глибше засвоюють основні цінності соціального працівника, які проявляються в практичній діяльності:

- Прагнення до переваг індивіда по відношенню до суспільства.
- Повага до конфіденційності у взаємовідносинах з клієнтами.
- Готовність відокремити власні почуття і потреби від професійних відносин.
- Готовність діяти від імені клієнта.
- Прагнення до високих стандартів особистої і професійної етики, тощо.

Основні завдання виробничої практики:

1. Ознайомлення з основними напрямками роботи, специфікою діяльності та досвідом роботи установ, що займаються практичною соціальною роботою (державні та недержавні соціальні служби, відповідні управління та відділи органів державної та міської влади).

2. Інтеграція знань в сфері технологій соціальної роботи та соціального управління; поглиблення знань про роботу соціальної установи, фахівців із соціальної роботи.

3. Вдосконалення особистих та професійних якостей в процесі практичної діяльності, формування професійної компетентності та громадянської позиції майбутнього фахівця з соціальної роботи та управління.

4. Розвиток творчого підходу до виконання професійних обов’язків та навичок самостійної професійної діяльності.

Основні завдання переддипломної практики:

Переддипломна практика передбачає виконання наступних завдань:

1. надати студентам можливість закріпити та використати набуті в процесі навчання знання, професійні вміння та навички при підготовці кваліфікаційної роботи;

2. надати студентам можливість самостійно поглибити одержані в процесі навчання знання, професійні вміння та навички;

3. надати студентам можливість зібрати фактичний матеріал для підготовки кваліфікаційної роботи.

1.4. Характеристика практик

Всі види практик є нормативними модулями

Курс	Назва практики	Кількість кредитів	Загальна кількість годин	Семестр	Форма контролю
3	Навчальна практика	5	150	5	залік
4	Виробнича практика	6	180	7	залік
4	Переддипломна практика	6	180	8	залік

1.5. Заплановані результати практик

Заплановані результати навчальної практики:

ПРН 11: Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв’язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин.

ПРН 14: Самостійно визначати ті обставини, у з’ясуванні яких необхідна соціальна допомога.

ПРН 15: Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.

ПРН 19: Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин.

Заплановані результати виробничої практики:

ПРН 7: Використовувати спеціалізоване програмне забезпечення у ході розв'язання професійних завдань.

ПРН 8: Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.

ПРН 12: Визначати зміст співпраці з організаціями-партнерами з соціальної роботи для виконання завдань професійної діяльності.

ПРН 19: Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин.

ПРН 21: Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.

ПРН 23: Конструювати процес та результат соціальної роботи в межах поставлених завдань, використовувати кількісні та якісні показники, коригувати план роботи відповідно до результатів оцінки.

Заплановані результати переддипломної практики:

ПРН 1: Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних завдань і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.

ПРН 3: Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.

ПРН 5: Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

ПРН 6:Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.

ПРН 9: Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання соціальної допомоги.

2. Зміст практик

2.1. Навчальна практика. Практика проводиться для студентів 3 курсу без відриву від навчання, триває 4 тижні та має своїм змістом ознайомлення студентів з роботою системи соціальних служб та окремих агенцій. Ця практика є активною, тому що на відміну від інших видів практики, студенти працюють переважно самостійно. Вони також можуть, відповідно до безпекової ситуації, відвідувати установи та організації, на базі яких проводяться заходи організовані керівником практики (зустрічі, екскурсії, майстер-класи, тренінги). В іншому випадку кафедрою та факультетом може бути прийняте рішення про переведення зустрічей з представниками організацій, відвідувань організацій та інших заходів практики в он-лайн формат.

Безпосереднє керівництво практикою здійснюється викладачем кафедри соціології управління та соціальної роботи, який консультує студентів щодо графіку заходів, підготовки щоденника практики та звіту. Крім того, у разі необхідності, керівник переддипломної практики сприяє знаходженню для студентів установ та організацій, діяльність яких відповідає науковим інтересам студентів.

Одним із запропонованих видів роботи студентів є залучення їх в якості волонтерів до заходів організованих соціальними службами.

Для контролю виконаної роботи студенти ведуть щоденник, де фіксується робота за тижнями практики. Після закінчення практики студенти отримують від керівника практики характеристику.

Вся звітна документація надається в електронному вигляді до підсумкового круглого столу за результатами проходження практики. На круглому столі студенти у формі виступів та дискусії обмінюються своїми враженнями, отриманими знаннями, пропозиціями та побажаннями. На підсумкову конференцію можуть бути запрошені представники баз практики, інші викладачі кафедри, потенційні роботодавці.

Головні етапи практики .

1. Установча конференція. Ознайомлення з цілями, завданнями, змістом практики.

2. Відвідування баз практики або зустрічі з фахівцями в он-лайн форматі.

3. Самостійна робота студентів, під час якої студенти повинні самостійно опрацювати наступні теми:

- Тема 1 Збір інформації про діяльність соціальних служб у м. Харкові
- Тема 2. Відмінності у діяльності державних та недержавних соціальних служб
- Тема 3. Аналіз актуальних змін у системі соціальних служб.
- Тема 4. Звіт за результатами проходження практики
- Тема 5. Підготовка презентації результатів практики на круглому столі

4. Оформлення щоденнику та звіту за підсумками проходження практики.

5. Підсумковий круглий стіл. Звіти за результатами практики.

2.2. Виробнича практика.

Виробнича практика спрямована на формування та розвиток у студентів професійних компетентностей, закріплення теоретичних знань, отриманих здобувачами вищої освіти за час навчання, отримання досвіду практичної роботи в організаціях соціальної сфери та набуття і вдосконалення практичних навичок та умінь.

Керівництво практикою та оцінювання здійснюється викладачем кафедри соціології управління та соціальної роботи соціологічного факультету.

Головні етапи виробничої практики:

1. Установча конференція. Вступний інструктаж. Ознайомлення з цілями, завданнями, змістом виробничої практики.

2. Самостійна робота студентів під час виробничої практики.

3. Оформлення щоденнику та звіту за підсумками виробничої практики.

4. Підсумкова конференція. Звіти за результатами практики.

2.3. Переддипломна практика. Переддипломна практика проводиться для студентів 4 курсу з відривом від навчання, триває 4 тижні та має своїм змістом роботу студентів над практичною частиною кваліфікаційної роботи. Ця практика є активною, тому що на відміну від інших видів практики, студенти працюють переважно самостійно. Вони також можуть працювати в різних установах та організаціях, на базі яких проводять збір даних для підготовки кваліфікаційної роботи.

Головні етапами переддипломної практики .

1. Установча конференція. Ознайомлення з цілями, завданнями, змістом переддипломної практики.

2. Самостійна робота студентів над практичною частиною кваліфікаційної роботи.

3. Оформлення щоденнику за підсумками переддипломної практики.

4. Підсумкова конференція. Звіти за результатами практики.

3. Вимоги до баз практик

Основною базою проходження практик є випускова кафедра за освітньою програмою «Соціальна робота» - кафедра соціології управління та соціальної роботи соціологічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Також практики проводяться на тих базах практики, які забезпечують виконання робочої програми практики для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 231 Соціальна робота, а також тільки в тих організаціях з якими підписано договори на проведення практики (Харківський міський центр соціальних служб «Довіра»; Харківський обласний центр соціальних служб; БО «Благодійний фонд «Карітас Харків»; БФ «Соціальна служба допомоги» та інші).

Організації, які залучаються для проведення практики здобувачів вищої освіти за спеціальністю 231 Соціальна робота, повинні відповідати таким вимогам:

- наявність структур, що відповідають спеціальності Соціальна робота, за якою здійснюється підготовка фахівців в Університеті;
- забезпечення кваліфікованого керівництва практикою студентів;
- надання студентам на час практики робочих місць;
- надання студентам права користування бібліотекою, лабораторіями, технічною та іншою документацією, необхідною для виконання робочої програми практики.

Відповідно до пункту 3.4. Положення про проведення практики в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна здобувачі можуть самостійно, за погодженням із керівником практики від кафедри (груповим керівником практики), підбирати для себе базу практики і пропонувати її для використання.

4. Організація проведення та керівництво практиками

Організація проведення та керівництво практиками здійснюється згідно з «Положенням про проведення практики студентів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна», затвердженим рішенням Вченої ради Харківського національного університету імені В. Н. від 11 квітня 2022 року, протокол № 7.

Керівник практики:

4. розробляє та погоджує із завідувачем кафедри тематику індивідуальних завдань на практику;

5. до початку практики проводить зі студентами, яких направлено на практику, вступний інструктаж з охорони праці за Інструкціями з охорони праці № 55, 94 з оформленням Аркушу реєстрації;

6. здійснює контроль за проведенням первинного інструктажу на робочому місці з оформленням Журналу реєстрації інструктажів, якщо практика проводиться в структурних підрозділах університету за Інструкціями, що діють у відповідному підрозділі, де проводиться практика;

7. узгоджує із керівником практики від бази практики індивідуальні завдання на практику з урахуванням особливостей місця практики;

8. видає студентам індивідуальні завдання на практику у строк, установлений «Положенням про проведення практики студентів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна»;

9. спільно з керівником практики від факультету розробляє проекти наказів про практику;

10. бере участь у розподілі студентів за місцями практики;

11. стежить за своєчасним прибуттям студентів до місць практики;

12. здійснює контроль за виконанням програми практики та термінами її проведення;

13. сприяє виявленню і формулюванню проблеми дипломного дослідження, визначенню напряму, об'єкту і предмету дослідження, висновків і пропозицій;

14. надає методичну допомогу студентам під час виконання ними індивідуальних завдань і збирання матеріалів для дипломної роботи;

15. проводить обов’язкові консультації щодо обробки та використання зібраного матеріалу для звіту про практику;

16. інформує студентів про порядок подання звітів про практику;

17. у складі комісії приймає захист звітів студентів про практику, на підставі чого оцінює результати практики студентів;

18. здає звіти студентів про практику на кафедру.

Студенти, проходячи практики, зобов'язані:

1. до початку практики пройти інструктаж з охорони праці;

2. до початку практики одержати від керівника практики від кафедри направлення, методичні матеріали (методичні вказівки, програму, щоденник, індивідуальне завдання тощо) та консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;

3. своєчасно прибути на базу практики;

4. у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені робочими програмами практики та вказівками її керівників;

5. дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки, безпеки життєдіяльності, виробничої санітарії та внутрішнього розпорядку бази практики;

6. нести відповідальність за виконану роботу;

7. своєчасно виконати програму практики та подати звіт у повному обсязі керівнику практики.

5. Підведення підсумків практик, методи контролю та схема нарахування балів

Вся звітна документація надається в період першого тижня після закінчення практики для перевірки керівникові від навчального закладу. Форма звітності студента за практику – це подання звіту, підписаного й оціненого керівником бази практики в друкованому або в електронному вигляді. Звіт має містити відомості про виконання здобувачем вищої освіти усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, висновки і пропозиції, список використаної літератури тощо.

За підсумками проходження практик проводиться конференція, на якій здобувачі вищої освіти в формі виступів та дискусії обмінюються своїми враженнями, отриманими

знаннями, пропозиціями та побажаннями. На підсумкову конференцію запрошуються керівники практики від установ (бази практики), інші викладачі кафедри.

Оцінка за проходження переддипломної практики виставляється на підставі звітних документів студента/студентки та його/її виступу на підсумковій конференції.

Оцінка «відмінно» (90 – 100 балів) виставляється, якщо в строк виконаний весь обсяг роботи, студент/студентка продемонстрував/продемонструвала самостійність, творчий підхід, високий рівень загальної та професійної культури.

Оцінка «добре» (70 – 89 балів) виставляється студенту/студентці, який/яка повністю виконав/виконала програму практики, але не продемонстрував/ не продемонструвала ініціативу, потребу в професійному та творчому вдосконаленні, зростанні.

Оцінка «задовільно» (50 - 69 балів) виставляється студенту/студентці, який/яка виповнив/виповнила програму практики, але не продемонстрував/ не продемонструвала глибоких теоретичних знань та вмінь використовувати їх на практиці, припускав/припускала помилки в плануванні роботи.

Оцінка «незадовільно» (менше 50 балів) виставляється студенту/студентці, який/яка не виконав/ не виконала програму практики, продемонстрував/продемонструвала слабкі теоретичні знання, практичні вміння.

Сумарна оцінка за практику виставляється за такою системою:

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

Складання підсумкового контролю (заліку) здійснюється у системі Moodle.

6. Рекомендована література

1. Державний стандарт соціальної послуги консультування від 02.07.2015 р. № 678. *Наказ Міністерства соціальної політики України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0866-15#n13.

2. Консультування в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій / заг. ред. В. Г. Панок, І. І. Ткачук. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2023. 144 с.

3. Кращі практики подолання академічного плагіату у сфері вищої освіти. ACRECREVIEW №1. 2021. URL: https://acrec.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/AR01-6-3.pdf

4. Методичні вказівки по організації практики студентів спеціальності «Соціальна робота» / укладачі: Світайло Н. Д., Купенко О. В. Суми : Сумський державний університет, 2018. 20 с. URL: https://ppst.sumdu.edu.ua/images/pdf/Metod_vkazivki_prakrika_SR.pdf.

5. Методичні рекомендації до виробничої та навчальної практики. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2019. 25 с.

6. Методичні рекомендації до підготовки та захисту бакалаврської кваліфікаційної роботи за спеціальністю 231 Соціальна робота освітньо-професійної

програми «Соціальна робота» для здобувачів освіти усіх форм навчання / О. В. Бутиліна, С. М. Вакуленко, І. М. Вітковська, І. А. Євдокимова, О. М. Плахова, С. В. Садрицька, В. В. Сичова, Ю. Г. Сорока. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023.

7. Методичні рекомендації щодо проходження виробничої стажерської практики зі спеціалізації для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 231 Соціальна робота / укладачі: О. В. Ілліна, С. А. Котловий. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2021. 28 с.

8. Положення про проведення практики в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна. Затверджено рішенням Вченої ради Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна від 28 березня 2018 року протокол № 4. Введено в дію наказом № 0202-1/145а від 04.04.2018 року. URL: https://old.karazin.ua/ua/general/docs/files_pol.

9. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України. Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 08.04.93 № 93. Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93

10. Порядок проведення перевірки наукових праць, навчальних видань та дипломних робіт (проектів) працівників та здобувачів вищої освіти на наявність запозичень з інших документів. Затверджено рішенням Вченої ради Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна від 24.02.2020 р., протокол № 5.

11. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text.

12. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII. *Відомості Верховної Ради України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19.

13. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю: Закон України від 21.06.2001 р. № 2558-III. *Відомості Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14.

14. Психологія соціальної роботи: підручник / за ред. Ю. М. Швалба. Київ : «Основа», 2014. 448 с.

15. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ : Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.

16. Соціальна робота: словник основних термінів./ Бутиліна О. В., Вакуленко С. М., Вітковська І. М., Горбунова-Рубан С. О., Євдокимова І. А, Плахова О. М., Садрицька С. В., Сичова В. В., Яковенко Т. В. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2020. 119 с.

17. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація :навч.-метод. посіб. К. : НАДУ, 2008. 184 с.